

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО**

Педагогічний факультет
Кафедра початкової та дошкільної освіти

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор із науково-педагогічної
роботи Н. В. Михальченко

30 серпня 2023 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

КУЛЬТУРА МОВЛЕННЯ
СУЧАСНОГО ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Ступінь магістра
Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка
спеціальність 013 Початкова освіта
Освітньо-професійна програма Початкова освіта

2023 – 2024 навчальний рік

Розробник: Білявська Тетяна Миколаївна, доцент кафедри початкової та дошкільної освіти, кандидат філософських наук *Тетяна*
Робочу програму затверджено на засіданні кафедри початкової та дошкільної освіти

Протокол № 1 від 29 серпня 2023 року

Завідувач кафедри *[підпис]* С. І. Якименко

29 серпня 2023 року

Анотація

Програму вивчення нормативної навчальної дисципліни «Культура мовлення сучасного вчителя початкової школи» складено відповідно до освітньо-професійної програми спеціальності 013 Початкова освіта. У програмі висвітлено обсяг навчального матеріалу із зазначеної дисципліни, необхідне навчально-методичне забезпечення, складові та технологію оцінювання навчальних досягнень студентів.

Ключові слова: мова, мовлення, мовні норми, мовний етикет, мовна компетентність, учитель початкової школи.

Summary

The program of studying the normative discipline «Speech culture of a modern primary school teacher» is made in accordance with the educational-professional program of the specialty 013 Primary education. The program covers the amount of educational material in this discipline, the necessary educational and methodological support, components and technology for assessing student achievement.

Key words: language, speech, language norms, language etiquette, language competence, primary school teacher.

1. Опис навчальної дисципліни

Денна форма навчання

Найменування показників	Галузь знань, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		<i>денна форма навчання</i>	
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка	Нормативна	
Загальна кількість годин – 90	Спеціальність: 013 Початкова освіта	Семестр	
		10-й	
Тижневих годин для денної форми навчання: 1,7 аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 2	Ступінь: бакалавр	Лекції	
		16 год.	
		Практичні, семінарські	
		20 год.	
		Самостійна робота	
		54 год.	
		Вид контролю: залік	

Мова навчання – українська

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить: для денної форми навчання – 36 год. – аудиторні заняття, 54 год. – самостійна робота (50% / 50%).

Заочна форма навчання

Найменування показників	Галузь знань, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		<i>заочна форма навчання</i>	
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка	Нормативна	
Загальна кількість годин – 90	Спеціальність: 013 Початкова освіта	Семестр	
		10-й	
http://moodle.mdu.edu.ua/my/	Ступінь: бакалавр	Лекції	
		4 год.	
		Практичні, семінарські	
		6 год.	
		Самостійна робота	
		80 год.	
		Вид контролю: залік	

Мова навчання – українська

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить: для денної форми навчання – 10 год. – аудиторні заняття, 80 год. – самостійна робота (11% / 89%).

2. Мета, завдання навчальної дисципліни та очікувані результати

Мета курсу: ознайомити студентів з сучасними нормами культури мови та мовлення; сформувати здатність застосовувати їх у професійній діяльності.

Завдання:

- надати студентам ґрунтовні знання з усіх розділів курсу;
- висвітлити принципи культури мовлення на всіх мовних рівнях;
- забезпечити оволодіння нормами української літературної мови та дотримання вимог культури усного й писемного фахового спілкування.

Програмні результати навчання:

ПРН 1. Критично осмислювати та інтегрувати знання про концептуальні засади, цілі, завдання, принципи функціонування початкової освіти в Україні у перебігу розв'язання складних задач у широких мультидисциплінарних контекстах.

ПРН 2. Спілкуватися академічною українською та іноземною мовами в усній та письмовій формах, використовувати комунікативні стратегії, формувати в учнів здатність до взаєморозуміння, міжособистісної взаємодії.

ПРН 5. Організовувати та управляти робочими та освітніми процесами у складних, непередбачуваних умовах, що потребують нових стратегічних підходів, налагоджувати співпрацю з різними соціальними інституціями, категоріями фахівців, використовуючи інформаційно-комунікаційні технології

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми у результаті вивчення курсу студент оволодіває такими *компетентностями*:

I. Загальнопредметні:

ЗК-1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК-2. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК-3. Здатність до проведення досліджень на відповідному рівні.

ЗК-4. Здатність виявляти ініціативу та підприємливість

ЗК-5. Здатність працювати автономно.

II. Спеціальні:

СК-2. Здатність спілкуватися академічною українською та іноземною мовами в усній та письмовій формах, використовувати різні стратегії комунікації, формувати спільноту учнів, у якій кожен відчуває себе її частиною.

СК-5. Здатність організовувати та управляти робочими та освітніми процесами в початковій освіті, які є складними, непередбачуваними та потребують нових стратегічних підходів, співпраці з різними соціальними інституціями, категоріями фахівців, використовуючи інформаційно-комунікаційні технології.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Тема 1. Мова і професія. Професійна сфера як інтеграція офіційно-ділового, наукового та розмовного стилів

Тема 2. Усне фахове спілкування

Тема 3. Складові комунікативної якості культури мови

Тема 4. Український мовленнєвий етикет

Тема 5. Мовні особливості професійного мовлення

Тема 6. Граматична правильність мовлення

Програма навчальної дисципліни

Кредит I. Мова і професія. Особливості фахового спілкування

Тема 1. Мова і професія. Професійна сфера як інтеграція офіційно-ділового, наукового та розмовного стилів

Українська мова – державна мова в Україні. Мовне законодавство та мовна політика в Україні. Питання походження української мови в сучасних наукових джерелах. Літературна мова. Функціональні стилі сучасної української мови. Норми сучасної української літературної мови.

Тема 2. Усне фахове спілкування

Усне професійне спілкування. Загальні вимоги до усної форми фахового спілкування. Невербальні засоби спілкування. Публічне ділове спілкування.

Кредит II. Культура мовлення як складова культури особистості

Тема 3. Складові комунікативної якості культури мови.

Словниковий запас. Правильність мовлення. Логічність мовлення. Точність мовлення. Чистота мовлення. Доречність мовлення.

Тема 4. Український мовленнєвий етикет

Мовленнєвий етикет як феномен людського спілкування. Різновиди мовленнєвого етикету. Засоби вираження мовленнєвого етикету: тональність спілкування, етикетні формули висловлювання.

Кредит III. Мовні особливості професійного мовлення (орфоепічний рівень, лексичний та граматичний рівні)

Тема 5. Мовні особливості професійного мовлення (орфоепічний рівень). Лексикологічні норми. Омоніми у фаховому мовленні. Синоніми у фаховому мовленні. Антоніми у фаховому мовленні. Пароніми у фаховому мовленні. Іншомовні слова. Вимоги до вживання іншомовних слів. Термін та його ознаки. Термінологія в професійному спілкуванні. Загальнонаукова, міжгалузева та вузькоспеціальна термінологія. Кодифікація та стандартизація термінів. Фразеологія української мови. Українська лексикографія. Словники в професійному мовленні майбутнього вчителя початкової школи. Поняття кальки. Білінгвізм. Типові помилки..

Тема 6. Граматична правильність мовлення.

Словотвірні норми (науковий стиль, офіційно-діловий стиль). Морфологічні норми у професійному мовленні. Специфіка вживання службових частин мови (науковий стиль, офіційно-діловий стиль). Синтаксичні норми (науковий стиль, офіційно-діловий стиль).

3. Структура навчальної дисципліни
Денна форма навчання

Назви кредитів і тем	Кількість годин			
	Усьо- го	у тому числі		
		л	пр	ср
Кредит I. Мова і професія. Особливості фахового спілкування				
Тема 1. Мова і професія. Професійна сфера як інтеграція офіційно-ділового, наукового та розмовного стилів	16	2	4	10
Тема 2. Усне фахове спілкування	14	2	4	8
Усього годин за кредит 1:	30	4	8	18
Кредит II. Культура мовлення як складова культури особистості				
Тема 3. Складові комунікативної якості культури мови	16	4	2	10
Тема 4. Український мовленнєвий етикет	14	2	2	10
Усього годин за кредит 2:	30	6	4	20
Кредит III. Мовні особливості професійного мовлення (орфоепічний рівень, лексичний та граматичний рівні)				
Тема 5. Мовні особливості професійного мовлення	16	4	4	8
Тема 6. Граматична правильність мовлення	14	2	4	8
Усього годин за кредит 3:	30	6	8	16
Усього годин:	90	16	20	54

Заочна форма навчання

Назви кредитів і тем	Кількість годин			
	Усьо- го	у тому числі		
		л	пр	ср
Кредит I. Мова і професія. Особливості фахового спілкування				
Тема 1. Мова і професія. Професійна сфера як інтеграція офіційно-ділового, наукового та розмовного стилів	16	2		14
Тема 2. Усне фахове спілкування	14		2	12
Усього годин за кредит 1:	30	2	2	26
Кредит II. Культура мовлення як складова культури особистості				
Тема 3. Складові комунікативної якості культури мови	16		2	14
Тема 4. Український мовленнєвий етикет	14			14
Усього годин за кредит 2:	30	0	2	28
Кредит III. Мовні особливості професійного мовлення (орфоепічний рівень, лексичний та граматичний рівні)				
Тема 5. Мовні особливості професійного мовлення	16	2		14
Тема 6. Граматична правильність мовлення	14		2	12
Усього годин за кредит 3:	30	2	2	26
Усього годин:	90	4	6	80

4. Теми лекційних занять

Денна форма навчання

1	Тема 1. Мова і професія. Професійна сфера як інтеграція офіційно-ділового, наукового та розмовного стилів	2
2	Тема 2. Усне фахове спілкування	2
	Усього годин за кредит 1:	4
3	Тема 3. Складові комунікативної якості культури мови	4
4	Тема 4. Український мовленнєвий етикет	2
	Усього годин за кредит 2:	6
5	Тема 5. Мовні особливості професійного мовлення	4
6	Тема 6. Граматична правильність мовлення	2
	Усього годин за кредит 3:	6
	Усього годин:	16

Заочна форма навчання

Кредит I. Мова і професія. Особливості фахового спілкування	
Тема 1. Мова і професія. Професійна сфера як інтеграція офіційно-ділового, наукового та розмовного стилів	2
Кредит III. Мовні особливості професійного мовлення (орфоепічний рівень, лексичний та граматичний рівні)	
Тема 5. Мовні особливості професійного мовлення	2
Усього годин:	4

5. Теми практичних занять

Денна форма навчання

Тема 1. Мова і професія. Професійна сфера як інтеграція офіційно-ділового, наукового та розмовного стилів	4
Тема 2. Усне фахове спілкування	4
Усього годин за кредит 1:	8
Тема 3. Складові комунікативної якості культури мови	2
Тема 4. Український мовленнєвий етикет	2
Усього годин за кредит 2:	4
Тема 5. Мовні особливості професійного мовлення	4
Тема 6. Граматична правильність мовлення	4
Усього годин за кредит 3:	8
Усього годин:	20

Заочна форма навчання

Кредит I. Мова і професія. Особливості фахового спілкування	
Тема 2. Усне фахове спілкування	2
Кредит II. Культура мовлення як складова культури особистості	
Тема 3. Складові комунікативної якості культури мови	2
Кредит III. Мовні особливості професійного мовлення (орфоепічний рівень, лексичний та граматичний рівні)	
Тема 6. Граматична правильність мовлення	2
Усього годин:	6

5. Самостійна робота

Денна форма навчання

Тема 1. Мова і професія. Професійна сфера як інтеграція офіційно-ділового, наукового та розмовного стилів	10
Тема 2. Усне фахове спілкування	8
Усього годин за кредит 1:	18
Тема 3. Складові комунікативної якості культури мови	10
Тема 4. Український мовленнєвий етикет	10
Усього годин за кредит 2:	20
Тема 5. Мовні особливості професійного мовлення	8
Тема 6. Граматична правильність мовлення	8
Усього годин за кредит 3:	16
Усього годин:	54

Заочна форма навчання

Кредит I. Мова і професія. Особливості фахового спілкування	
Тема 1. Мова і професія. Професійна сфера як інтеграція офіційно-ділового, наукового та розмовного стилів	14
Тема 2. Усне фахове спілкування	12
Усього годин за кредит 1:	26
Кредит II. Культура мовлення як складова культури особистості	
Тема 3. Складові комунікативної якості культури мови	14
Тема 4. Український мовленнєвий етикет	14
Усього годин за кредит 2:	28
Кредит III. Мовні особливості професійного мовлення (орфоепічний рівень, лексичний та граматичний рівні)	
Тема 5. Мовні особливості професійного мовлення	14
Тема 6. Граматична правильність мовлення	12
Усього годин за кредит 3:	26
Усього годин:	80

5. Індивідуальне навчально-дослідне завдання

Не передбачено.

6. Форми роботи та критерії оцінювання

Рейтинговий контроль знань студентів здійснюється за 100-бальною шкалою:

Шкала оцінювання: національна та ECTS

ОЦІНКА ECTS	СУМА БАЛІВ	ОЦІНКА ЗА НАЦІОНАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ	
		екзамен	залік
A	90-100	5 (відмінно)	5/відм./зараховано
B	80-89	4 (добре)	4/добре/ зараховано
C	65-79		
D	55-64	3 (задовільно)	3/задов./ зараховано
E	50-54		
FX	35-49	2 (незадовільно)	Не зараховано

Форми поточного та підсумкового контролю. Комплексна діагностика знань, умінь і навичок студентів із дисципліни здійснюється на основі результатів проведення поточного й підсумкового контролю знань (КР). Поточне оцінювання (індивідуальне, групове і фронтальне опитування, самостійна робота, самоконтроль). Завданням поточного контролю є систематична перевірка розуміння й засвоєння програмового матеріалу, виконання

практичних, лабораторних робіт, уміння самостійно опрацювати тексти, складання конспекту рекомендованої літератури, написання і захист реферату. Завданням підсумкового контролю (КР, іспит) є перевірка глибини засвоєння студентом програмового матеріалу кредиту.

Критерії оцінювання відповідей на практичних заняттях:

Студенту отримує **відмінно:**

В повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає у процесі усних виступів та письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу. Правильно виконав усі тестові завдання.

Студенту отримує **дуже добре:**

Достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки. Правильно вирішив більшість тестових завдань.

Студенту отримує **добре:**

В цілому володіє навчальним матеріалом викладає його основний зміст під час усних виступів та письмових відповідей, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, без використання необхідної літератури допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки. Правильно вирішив половину тестових завдань.

Студенту отримує **достатньо:**

Не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів та письмових відповідей, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності, правильно вирішив меншість тестових завдань.

Студенту отримує **задовільно** (мінімальний рівень):

Частково володіє навчальним матеріалом не в змозі викласти зміст більшості питань теми під час усних виступів та письмових відповідей, допускаючи при цьому суттєві помилки. Правильно вирішив окремі тестові завдання.

Кількість балів у кінці **семестру** повинна складати від 150 до 300 балів (за 3 кредити), тобто сума балів за виконання усіх завдань.

Відповідний **розподіл балів, які отримують студенти за 3 крд.**

Поточне тестування та самостійна робота						Кр	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	100	300/100
35	35	35	35	35	25		

9. Засоби діагностики

Засобами діагностики та методами демонстрування результатів навчання є: завдання до практичних занять, завдання для самостійної та індивідуальної роботи (реферати), презентації результатів досліджень, тестові завдання, контрольні роботи.

10. Методи навчання

Традиційні методи навчання (розповідь, бесіда, пояснення); проблемні методи навчання (проблемний виклад матеріалу, частково-пошуковий, дослідницький), інтерактивні методи навчання.

Рекомендована література

Базова

1. Бабич Н. Д. Практична стилістика і культура української мови: навчальний посібник. Львів : Світ, 2003. 432 с.
2. Боглан С. Мовний етикет українців: традиції і сучасність. К.: Рідна мова, 1998. 476 с.
3. Довідник з культури мови: посібник / С. Я. Єрмоленко, С.П. Бибики, Н.М. Сологуб та ін.; за ред. С. Я. Єрмоленко. К.: Вища шк., 2005. 399 с.
4. Мацько Л. І. Стилiстика української мови: підручник / Л.І.Мацько, О.М. Сидоренко, О.М. Мацько; за ред. Л.І. Мацько. К.: Вища школа, 2003. 462 с.
5. Українська мова. Енциклопедія / редкол. : В. М. Русанівський О. О.Тараненко, М.П. Зяблюк та ін. К.: Українська енциклопедія, 2004. 1038 с.
6. Культура мови на щодень / Н.Я. Дзюбишина-Мельник, Н.С. Дужик, С.Я.Єрмоленко та ін. К.: Довіра, 2002. 170 с.
7. Пономарів О. Культура слова: Мовностилістичні поради: навч. посібник. К.: Либідь, 1999. 240 с.
8. Сербенська О.Я. Культура усного мовлення: практикум: навч. посіб. К.: Центр навчальної літератури, 2004. 216 с.

Допоміжна

1. Боглан С. Мовний етикет українців: традиції і сучасність. К.: Рідна мова, 1998. 476 с.
2. Великий тлумачний словник української мови / уклад. і гол. ред. В.Т. Бусел. Ірпінь: Перун, 2003. 1440 с.
3. Головащук С.І. Словник-довідник з українського літературного слововживання. К.: Наук. думка, 2004. 448 с.
4. Гриценко Т. Українська мова та культура мовлення. Вінниця: Нова книга, 2003. 472 с.
5. Культура мови на щодень / Н.Я. Дзюбишина-Мельник, Н.С. Дужик, С.Я. Єрмоленко та ін. К.: Довіра, 2002. 170 с.
6. Мацько Л.І., Сидоренко О.М., Мацько О.М. Стилiстика української мови: Підручник. К.: Вища школа, 2003. 462 с.
7. Орфоепічний словник української мови: У 2-х т. / За ред. М.М. Пешак. К.: Довіра, 2001.
8. Пономарів О. Культура слова: Мовностилістичні поради: навч. посібник. К.: Либідь, 1999. 240 с.
9. Російсько-український словник / Н.Є. Лозова, Н.Г. Озерова, Л.М. Стоян, В.Б. Фридрак. Наукова думка, 2004. 1216 с.
10. Сербенська О.Я. Культура усного мовлення: Практикум: Навч. посіб. К.: Центр навчальної літератури, 2004. 216 с.
11. Словник іншомовних слів / за заг. ред Л.О. Пустовіт. К.: Довіра, 2000. 1018 с.
12. Словник синонімів української мови: У 2-х т. / А.А. Бурячок, Г.М. Гнатюк, С.І. Головащук та ін. К. Наук. думка, 1999–2000.
13. Український орфографічний словник: близько 172000 слів / уклали: В.В. Чумак, В.І. Шевченко, Г.М. Ярун; за ред. В.Г. Скляренка. Вид. 7-е, переробл. і допов. К.: Довіра, 2008. 983 с.

12. Інформаційні ресурси

1. Електронна бібліотека підручників: <http://studentam.kiev.ua/>
2. Електронні бібліотеки: <http://dir.meta.ua/ua/science-education/e-libraries/>
3. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського: <http://nbuv.gov.ua/>